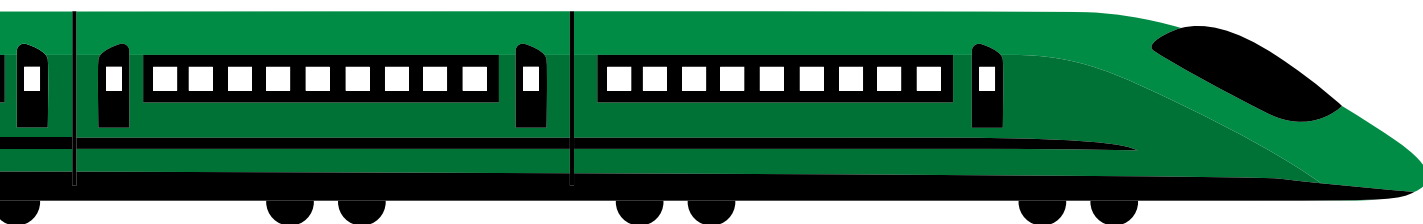

**IK GA OP REIS
EN IK NEEM MEE**

EEN TREIN

Duurzame dienstreizen

Initiatiefvoorstel

Partij voor de Dieren

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	04
Probleemstelling	05
Beoogd resultaat	09
Wijze van aanpak	09
Financiële paragraaf	10
Planning en communicatie	10
Ontwerp-raadsbesluit	11
Bibliografie	12
Verantwoording	14

COLOFON

Afbeeldingen:

- 01: City transportation horizontal banners
- 02 - 03: Travel landing page
- 04: Girl caring plants
- 08: Travel concept with landmarks
- 10 - 11: Tree forest banner

van Freepik.com

- 07: Europe with Countries - Single Color
van FreeVectorMaps.com

Vormgeving: Pieter Groenewege

INLEIDING

Het is vijf over twaalf. Om klimaatverandering te kunnen beperken, moeten we nu handelen. En als gemeente moeten we het goede voorbeeld geven.

Dit gebeurt echter niet. In 2018 gingen gemeentelijke vertegenwoordigers bijna dertig keer op en neer naar Londen. Niet één burgemeester, wethouder of ambtenaar koos voor de trein; allen namen het vliegtuig. Met alle vliegreizen van dat jaar bij elkaar hebben ze zo'n 140.000 kilo CO2 uitgestoten.

We kunnen niet achteloos doorgaan op de oude weg. Het is aan ons allen om verantwoordelijkheid te nemen en ons gedrag aan te passen. Dit begint met simpele dingen als vaker de trein nemen in plaats van het vliegtuig. Met dit voorstel wordt dit voor dienstreizen ingezet en voegen we de daad bij het woord.

PROBLEEMSTELLING

DE KLIMAATIMPACT VAN VLIEGTUIGEN

De luchtvaart groeit, en dat voelt het klimaat. Sinds 2014 is de CO₂-uitstoot van de luchtvaart met 26.3% gegroeid (Neslen, 2019). Daarnaast heeft luchtvaartmaatschappij Ryanair vanaf 2018 een plek veroverd op de lijst van de tien grootste CO₂-uitstoters van Europa. Op plek 10, achter negen kolencentrales.

13,3% van de totale broeikasgassenuitstoot in de Europese Unie wordt veroorzaakt door vliegtransport (inclusief vracht). De totale uitstoot door vliegtransport is verdubbeld sinds

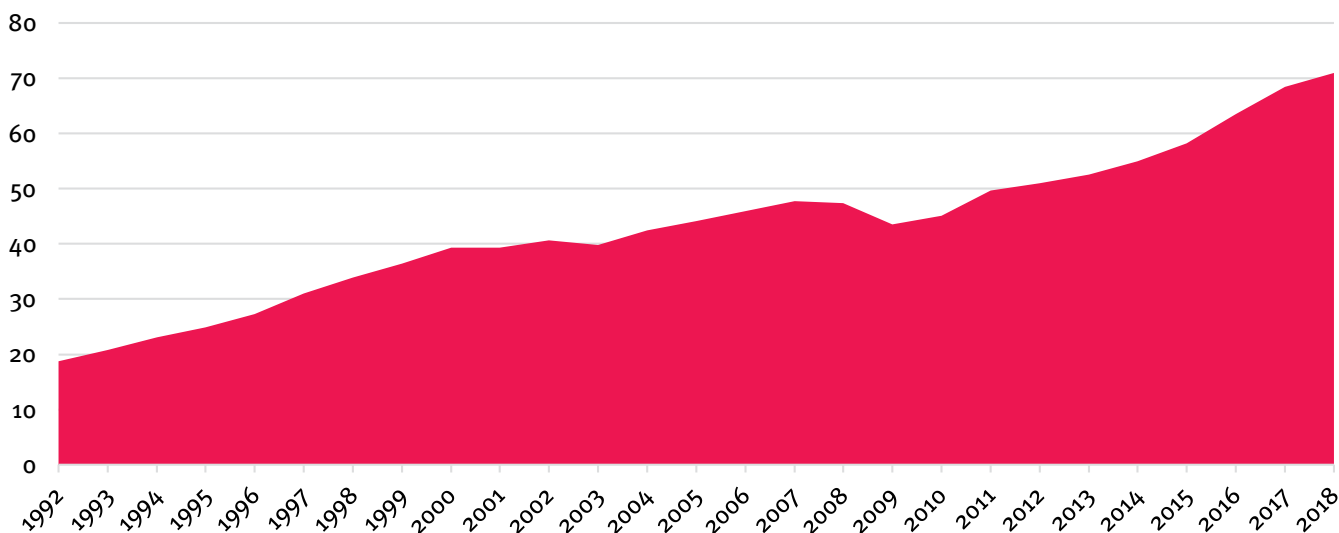
1990. Deze groei wordt voornamelijk veroorzaakt door meer reizigers – het aantal reizigers is sinds 1990 verdriedubbeld. Voor luchthaven Schiphol, de derde grootste luchthaven van Europa, is het aantal reizigers sinds 1990 zelfs bijna verviervoudigd (zie grafiek 1) (Royal Schiphol Group, 2019). Inmiddels verwelkomt de luchthaven jaarlijks ruim 70 miljoen reizigers. Zonder overheidsingrijpen zal de luchtvaart in 2050 zo'n 22% van de totale CO₂-uitstoot voor zijn rekening nemen. (Europees Milieuagentschap, 2018)

Naast de impact op het klimaat, heeft de luchtvaart ook een impact op de gezondheid.

Luchtvervuiling door luchtvaart veroorzaakt wereldwijd jaarlijks zo'n 16.000 voortijdige sterfgevallen, waarvan zo'n 3.700 in Europa. Deze leveren het continent kosten op van zo'n 8 miljard euro per jaar. (Yim, et al., 2015) Ook de geluidsoverlast van luchthavens moet niet over het hoofd worden gezien. Onderzoek heeft aangetoond dat deze rond de lage vliegroutes een gemiddeld hogere bloeddruk veroorzaakt, met bijkomende hart- en vaatziekten (Europees Milieuagentschap, 2018).

De Nederlandse Paul Peeters is in 2017 gepromoveerd op het beperken van de CO₂-uitstoot

Grafiek 1: Passagiers per jaar, Schiphol (miljoenen).

van de luchtvaart. Rijke landen ontkomen er volgens Peeters niet aan om de luchtvaartsector te laten krimpen om binnen de grenzen van het klimaatakkoord van Parijs te blijven. Volgens zijn analyse zijn ontmoedigende maatregelen onvoldoende. Hij pleit daarom voor directe volumereductie. (Peeters, 2017)

BROEIKASGASSEN DOOR DIENSTREIZEN

Ook de gemeente Den Haag deelt in de verantwoordelijkheid om de luchtvaart af te bouwen. Het college van burgemeester en wethouders reisde in 2018 gezamenlijk zo'n 100.000 kilometer met het vliegtuig¹. Daarmee hebben zij zo'n 15.000 kilo CO₂ uitgestoten. De ambtenaren vlogen nog veel meer: zo'n 785.000 kilometer in 2018. Daarmee werd zo'n 125.000 kilo CO₂ uitgestoten. In totaal komt dit neer op zo'n 140.000 kilo CO₂. Hier kunnen 700 mensen een jaar van douchen (Milieu Centraal, 2016).

In het huidige beleid is het vliegtuig het standaardvervoersmiddel. Alleen voor Belgische bestemmingen wordt standaard de trein gepakt. Naar Parijs wordt meestal per trein gereisd. Voor alle andere buitenlandse bestemmingen kiest de

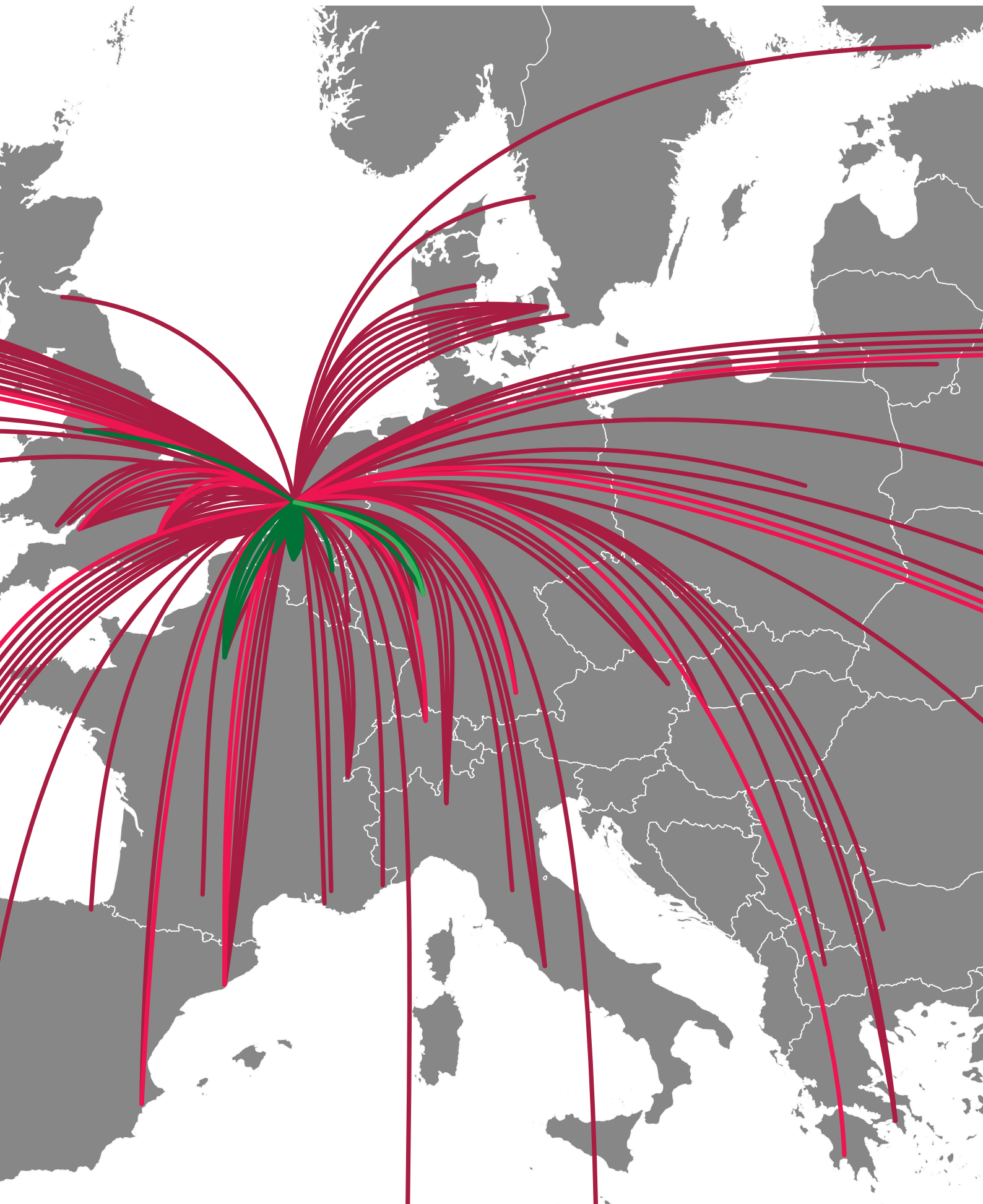
gemeentelijke organisatie standaard voor het vliegtuig, zo blijkt uit het dienstreizenregister (Gemeente Den Haag, 2019).

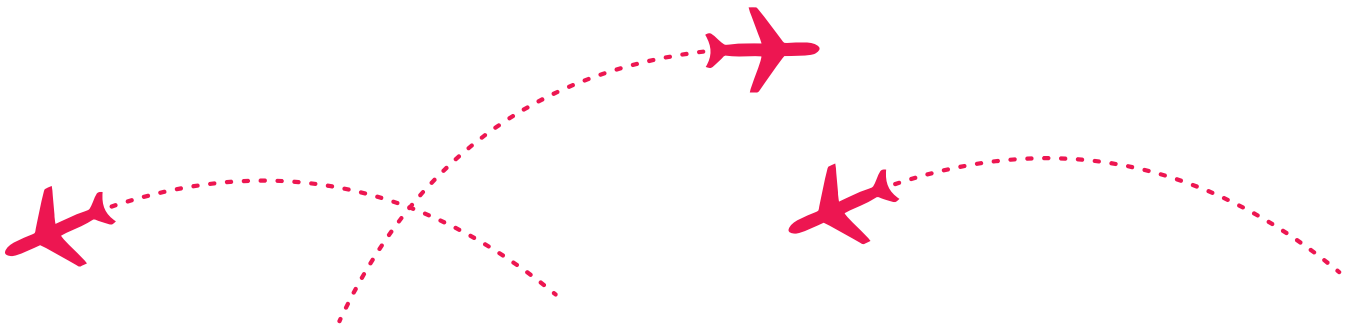
De burgemeester, twee wethouders en maar liefst 26 ambtenaren reisden in 2018 naar Londen per vliegtuig, om een voorbeeld te noemen. Per trein is Londen binnen vijf uur te bereiken. Naast de CO₂-uitstoot, hebben deze 29 reizen naar Londen gezorgd voor een uitstoot van zo'n 27 kilo stikstofoxiden. Met de trein was dit beperkt gebleven tot ongeveer 17 keer zo weinig (1,6 kilo)².

1 Zie annex 1 voor een verantwoording van deze cijfers.
2 Berekend op ecopassenger.org.

Illustratie 1: Dienstreizen in 2018.
Vliegereizen van **college van B&W** en **ambtenaren**.
Trein- en busreizen van **college van B&W** en **ambtenaren**.

AFSPRAKEN OVER VERVOERSMIDDELEN

Er zijn afspraken gemaakt over de vervoersmiddelkeuze bij dienstreizen (RIS277860). Voor de volledigheid zijn deze afspraken geheel geciteerd (zie citaat).

Deze afspraken zijn gepubliceerd in 2014, toen de gemeente er nog naar streefde om in 2040

een klimaatneutrale stad te zijn (RIS273442). Inmiddels is deze doelstelling aangescherpt naar klimaatneutraliteit in 2030 (RIS299794). Daarmee ligt het voor de hand ook deze afspraken aan te scherpen, opdat de dienstreizen minder bijdragen aan klimaatverandering.

Naar Londen wordt zoals aangegeven altijd gevlogen, terwijl Londen binnen vijf uur met de

trein te bereiken is. Toch stelt het college zich altijd aan de afspraken over de vervoersmiddelkeuze te houden (RIS300951). Dit illustreert dat de huidige afspraken nauwelijks barrières opwerpen tegen korte reizen met het vliegtuig. Door de grote hoeveelheid uitzonderingen is vliegen theoretisch bijna altijd mogelijk.

Citaat 1: Afspraken over vervoersmiddelkeuze bij dienstreizen.

“U heeft gevraagd tot welke afstand ambtenaren en bestuurders met de trein reizen en wanneer met het vliegtuig. Ook vroeg u of de CO2-uitstoot bij het klimaatfonds wordt gecompenseerd. Ik kan u daarover melden dat er geen afspraken zijn over reisafstand, maar over reisduur. Als een dienstreis binnen zes uur per trein kan worden afgelegd, wordt per trein gereisd. In de nieuwe Europese aanbesteding voor dienstreizen van de gemeente zijn daarop uitzonderingen geformuleerd, die volgend jaar van kracht worden:

- *Indien er sprake is van spoed;*
- *Indien het reizen per trein 30% duurder is dan reizen per alternatief vervoersmiddel;*
- *Indien het reizen per trein 30% meer tijd kost, dan het reizen per alternatief vervoersmiddel;*
- *Indien er om het bestemmingsadres te bereiken meer dan één (1) maal overgestapt dient te worden op een aansluitende trein, per enkele reis en de overstaptijd in bovenstaande situatie korter is dan 7 minuten of langer dan 30 minuten.*

De vliegreizen compenseert de gemeente in het Klimaatfonds Haaglanden.”

BEOOGD RESULTAAT

De maatregelen voorgesteld in dit initiatiefvoorstel dienen meerdere doelen. Ter ondersteuning van het doel van een klimaatneutraal Den Haag per 2030 beoogt indiener dat burgemeester, wethouders en ambtenaren van de gemeente

Den Haag minder uitstoot van broeikasgassen veroorzaken tijdens hun dienstreizen.

Iedereen zal moeten bijdragen aan het verminderen van de CO₂-uitstoot. De gemeente en haar vertegenwoordigers,

waaronder de burgemeester, wethouders en ambtenaren, hebben hierin een voorbeeldfunctie. Zij kunnen het goede voorbeeld geven door voor de trein te kiezen, en door dienstreizen te vervangen door alternatieven.

WIJZE VAN AANPAK

Indiener beoogt de CO₂-uitstoot door dienstreizen op verschillende sporen te verminderen. Het eerste spoor is het spoor: vaker dan nu zal de gemeente voor de trein moeten kiezen ter vervanging van het vliegtuig. Op dit moment gebeurt dit alleen als de reis binnen zes uur per spoor kan worden afgelegd. Indiener stelt voor deze limiet op te rekken naar tien uur. De vele uitzonderingsmogelijkheden, die het mogelijk maken om zelfs naar Londen, Düsseldorf en Parijs het vliegtuig te pakken, worden afgeschaft.

Het tweede spoor is een heroverweging van de noodzaak van dienstreizen met als doel

het aantal dienstreizen te verminderen. Van belang is om bij iedere dienstreis te overwegen of dit de wenselijke methode is om het gekozen doel te bereiken. Afgewogen moet worden of met een belletje, videoconferentie of andere oplossing niet min of meer hetzelfde doel bereikt had kunnen worden. Daarnaast moet afgewogen worden of het doel opweegt tegen de met de dienstreis gepaard gaande klimaatschade. Om deze bewuste afweging te bewerkstelligen moet deze opgenomen worden in het verslag van de dienstreis.

Het derde spoor is bewustwording over de uitstoot van dienstreizen. Indiener stelt

voor de volgende zaken in het dienstreizenregister én in de verslagen van dienstreizen op te nemen: het afgelegde aantal kilometers, per vervoersmiddel uitgesplitst; en de daarmee gepaard gaande uitstoot CO₂-equivalenten in kilogrammen, per vervoersmiddel uitgesplitst. Hoewel dit per dienstreis een kleine toegevoegde administratieve last zal veroorzaken, zal dit ruimschoots gecompenseerd worden door de daarmee gepaard gaande bewustwording. De jaarlijkse som van deze uitstoot kan daarnaast ieder jaar worden opgenomen in het Jaarverslag Duurzaamheid, om de besparing binnen de gemeentelijke organisatie te laten zien.

FINANCIËLE PARAGRAAF

Dit voorstel bevat zowel kostenverhogende als kostenverlagende maatregelen. Vaker voor de trein kiezen in plaats van voor het vliegtuig is soms kostenverhogend. Reizen per trein is – per bestemming vergeleken – helaas soms nog

steeds duurder dan reizen per vliegtuig.

Minder vaak dienstreizen organiseren is echter een kostenverlagende maatregel. Hoe deze kostenverhogingen en –verlagingen tegen elkaar

opwegen, zal afhangen van de uitvoering van dit voorstel. Indien de uitvoering naar de geest van dit voorstel is, zal het voorstel kostenverlagend zijn.

PLANNING EN COMMUNICATIE

Voorgesteld wordt de wijzigingen per 1 januari 2020 in te voeren. Ze dienen dan duidelijk via Werknet te worden gecommuniceerd.

ONTWERP•RAADSBESLUIT

De gemeenteraad van de gemeente Den Haag, gelezen het voorstel van Robert Barker, Partij voor de Dieren, besluit:

- Per 1 januari 2020 de afspraken over de vervoersmiddelkeuze bij dienstreizen te laten vervallen en te vervangen door de volgende:
 - Voor Europese bestemmingen die per trein of bus binnen tien uur kunnen worden bereikt, wordt gekozen voor de trein of bus. Hierop zijn geen uitzonderingen mogelijk. De vliegreizen compenseert de gemeente in het Klimaatfonds Haaglanden.
- Het college op te roepen de noodzaak van dienstreizen van geval tot geval scherper af te wegen.
- In het openbare dienstreizenregister per dienstreis op te nemen:
 - De motivering voor de dienstreis, waarbij wordt meegenomen waarom de gekozen oplossing beter bijdraagt aan het doel dan alternatieven;
 - Het afgelegde aantal kilometers, en de daarmee gepaard gaande uitstoot van CO₂-equivalenten, beide uitgesplitst naar vervoersmiddel.
- In het Jaarverslag Duurzaamheid jaarlijks op te nemen:
 - De som van het aantal afgelegde kilometers ten behoeve van dienstreizen in het betreffende jaar met de daarmee gepaard gaande uitstoot van CO₂-equivalenten, beide uitgesplitst naar vervoersmiddel, inclusief een vergelijking met voorgaande jaren.

BIBLIOGRAFIE

- Climate Neutral Group. (2019). Kwaliteitscriteria. Opgehaald van <https://www.climateneutralgroup.com/over-ons/historie-en-ambities/kwaliteit-en-procedures/kwaliteitscriteria/>
- De Mos, R., Guernaoui, R., Revis, B., De Graaf, F., Van Asten, R., Bruines, S., . . . Wenink, E. (2018, mei 29). Den Haag, Stad van Kansen en Ambities: Coalitieakkoord 2018 - 2022 (RIS299794). Opgehaald van <https://denhaag.raadsinformatie.nl/modules/13/Overige%20bestuurlijke%20stukken/453746>
- De wethouder van Stadsontwikkeling, Wonen, Duurzaamheid en Cultuur. (2014, november 6). Toezeggingen duurzaamheid. Opgehaald van <https://denhaag.raadsinformatie.nl/document/3372559/1#search=%222277860%22>
- Duurzaam Den Haag. (sd). Ik heb een bedrijf/evenement en ik wil mijn uitstoot compenseren. Opgehaald van <https://duurzaamdenhaag.nl/klimaatfonds/ik-heb-een-bedrijf-en-ik-wil-uitstoot-compenseren>
- Europees Milieuagentschap. (2018, januari 31). Aviation and shipping — impacts on Europe's environment. Opgehaald van <https://www.eea.europa.eu/publications/term-report-2017>
- Gemeente Den Haag. (2019, april 8). Dienstreizen college burgemeester en wethouders. Opgehaald van <https://www.denhaag.nl/nl/bestuur-en-organisatie/college-van-burgemeester-en-wethouders/dienstreizen-college-burgemeester-en-wethouders.htm>
- Guernaoui, R. (2019). Programmarekening 2018. Den Haag: Gemeente Den Haag.
- Hennephof, P., & Krikke, P. (2019, mei 7). Afdoening motie Betere registratie dienstreizen (RIS300951). Opgehaald van <https://denhaag.raadsinformatie.nl/modules/6/Moties%2C%20amendementen%20en%20initiatieven/478287>
- Milieu Centraal. (2016, augustus 22). Jongeren geen vluiggertjes onder de douche. Opgehaald van <https://www.milieucentraal.nl/nieuws/2016/jongeren-geen-vluiggertjes-onder-de-douche/>
- Milieu Centraal. (2019). Keurmerkenwijzer. Opgehaald van <https://keurmerkenwijzer.nl/overzicht/toerisme-en-recreatie/>
- Neslen, A. (2019, april 1). 'Ryanair is the new coal': airline enters EU's top 10 emitters list. Opgehaald van The Guardian: <https://www.theguardian.com/business/2019/apr/01/ryanair-new-coal-airline-enters-eu-top-10-emitters-list>

- Peeters, P. (2017). Tourism's impact on climate change and its mitigation challenges. Opgehaald van <https://doi.org/10.4233/uuid:615ac06e-d389-4c6c-810e-7a4ab5818e8d>
- Royal Schiphol Group. (2019, mei). Maandelijkse Verkeer & Vervoer cijfers 1992 - heden. Opgehaald van <https://www.schiphol.nl/nl/schiphol-group/pagina/verkeer-en-vervoer-cijfers/>
- Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen. (2011). Tabel CO2-equivalenten vervoersvormen. Opgehaald van <http://www.emissieberekenen.nl/filelib/file/Overzicht-emissiefactoren-v3.pdf>
- Stichting Stimular. (sd). Klimaatcompensatie. Opgehaald van <http://www.duurzaammkb.nl/tips/tip/931/klimaatcompensatie/>
- Uitvoeringsorganisatie Bedrijfsvoering Rijk. (2018, januari 16). Categoriemanagement Vervoer koopt duurzaam in. Opgehaald van <https://www.ubrijk.nl/actueel/nieuws/2018/01/16/categoriemanagement-vervoer-koopt-duurzaam-in>
- Van Engelshoven, I., Baldewsingh, R., Wijsmuller, J., Revis, B., & Klein, K. (2014, juni 14). Vertrouwen op Haagse Kracht: coalitieakkoord 2014-2018, D66, PvdA, HSP, VVD, CDA (RIS273442). Opgehaald van https://denhaag.raadsinformatie.nl/modules/13/overige_bestuurlijke_stukken/99987
- Wethouder Stadsontwikkeling, Wonen, Duurzaamheid en Cultuur. (2014, november 6). Toezeggingen duurzaamheid (RIS277860). Opgehaald van <https://denhaag.raadsinformatie.nl/document/3372559/1#search=%22277860%22>
- Yim, S. H., Lee, G. L., Lee, I., Allroggen, F., Ashok, A., Caiazza, F., . . . Barrett, S. R. (2015). Global, regional and local health impacts of civil aviation emissions. *Environmental Research Letters*, 10. Opgehaald van <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/10/3/034001/pdf>

VERANTWOORDING

Alle dienstreizen van het jaar 2018 zijn uit het openbare dienstreizenregister (Gemeente Den Haag, 2019) gekopieerd. Per reis is de CO₂-emissiefactor bepaald op basis van de emissiefactoren van www.emissieberekenen.nl (Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen, 2011). Deze zijn terug te lezen in tabel 1. Omdat tijdens de start en landing meer uitstoot plaatsvindt, is de CO₂-emissiefactor bij korte reizen per kilometer hoger. De lengte van de vlucht is niet te achterhalen, en is dus benaderd met de hemelsbrede afstand tussen Schiphol en de bestemming¹. In tabel 2 en 3 is de CO₂-uitstoot door dienstreizen met het vliegtuig in 2018 terug te vinden.

¹ Deze is bepaald met de website <https://nl.distance.to/>.

Tabel 1: CO₂-emissiefactoren voor vliegreizen.

Hemelsbrede afstand (km)	CO ₂ -emissiefactor (g/km)
< 700	270
700 – 2.500	200
> 2.500	135

Tabel 2: Berekende CO2-uitstoot door vliegreizen van college van B&W in 2018.

Wie	Bestemming	Datum van	Datum tot	Kilometers (enkele reis)	Kilometers (totaal)	CO2-equi- valent (g/km)	CO2-uitstoot (kilo)
Krikke	Londen	02/18/2018	02/19/2018	320	640	270	173
Bruines	Barcelona	02/25/2018	02/27/2018	1229	2458	200	492
Baldewsingh	New Delhi	02/24/2018	03/05/2018	6374	12748	135	1721
Krikke	Washington	04/04/2018	04/08/2018	6181	12362	135	1669
Krikke	India	05/19/2018	05/25/2018	6372	12744	135	1720
Klein	Houston	05/28/2018	05/30/2018	8067	16134	135	2178
De Mos	Zürich	10/05/2018	10/06/2018	615	1230	270	332
Bruines	Kalamata	10/05/2018	10/06/2018	2175	4350	200	870
Revis	München	10/08/2018	10/10/2018	674	1348	270	364
Krikke	Bristol	10/21/2018	10/23/2018	511	1022	270	276
Van Asten	Londen	11/05/2018	11/05/2018	342	684	270	185
De Mos	Londen	11/05/2018	11/05/2018	342	684	270	185
Bruines	Lissabon	11/05/2018	11/06/2018	1849	3698	200	740
Bruines	Barcelona	11/11/2018	11/15/2018	1229	2458	200	492
Van Asten	Düsseldorf	11/15/2018	11/16/2018	187	374	270	101
De Mos	Alicante	11/20/2018	11/21/2018	1603	3206	200	641
De Mos	China	12/01/2018	12/08/2018	9270	18540	135	2503
Totaal					94680		14640

Tabel 3: Berekende CO2-uitstoot door vliegreizen van ambtenaren in 2018.

Aantal	Bestemming	Datum van	Datum tot	Kilometers (enkele reis)	Kilometers (totaal)	CO2-equi- valent (g/km)	CO2-uitstoot (kilo)
1	Hongkong	01/14/2018	02/06/2018	9286	18572	135	2507
1	Marseille	01/16/2018	01/17/2018	1003	2006	200	401
1	Aix en Provence	01/16/2018	01/17/2018	978	1956	200	391
1	Hongkong	01/20/2018	01/26/2018	9286	18572	135	2507
2	Londen	01/22/2018	01/22/2018	342	1368	270	369
1	New York	01/23/2018	01/27/2018	5782	11564	135	1561
1	Rome	01/30/2018	02/02/2018	1299	2598	200	520
1	Washington	02/03/2018	02/24/2018	6181	12362	135	1669
3	Londen	02/06/2018	02/07/2018	342	2052	270	554
2	Londen	02/06/2018	02/07/2018	342	1368	270	369
1	Kopenhagen	02/12/2018	02/12/2018	637	1274	270	344
3	Dublin	02/12/2018	02/14/2018	743	4458	200	892
3	Milaan	02/13/2018	02/13/2018	829	4974	200	995
3	Barcelona	02/25/2018	03/01/2018	1229	7374	200	1475
1	Barcelona	02/25/2018	02/27/2018	1229	2458	200	492
1	Londen	02/27/2018	02/28/2018	342	684	270	185
2	Fort Lauderdale	03/04/2018	03/09/2018	7403	29612	135	3998
1	Aruba	03/05/2018	03/11/2018	7872	15744	135	2125
2	Kopenhagen	03/07/2018	03/08/2018	637	2548	270	688
1	Kopenhagen	03/06/2018	03/08/2018	637	1274	270	344
2	Austin	03/09/2018	03/14/2018	8168	32672	135	4411
3	Nice	03/11/2018	03/16/2018	976	5856	200	1171
1	Libanon	03/12/2018	03/18/2018	3217	6434	135	869
2	Bristol	03/15/2018	03/15/2018	511	2044	270	552
2	China	03/17/2018	03/24/2018	7840	31360	135	4234

1	Manchester	03/18/2018	03/23/2018	492	984	270	266
4	Milaan	03/25/2018	03/27/2018	829	6632	200	1326
1	Kansas City	03/26/2018	03/30/2018	7238	14476	135	1954
3	Washington	04/04/2018	04/08/2018	6181	37086	135	5007
2	Mannheim	04/09/2018	04/09/2018	410	1640	270	443
1	Florence	04/10/2018	04/14/2018	1066	2132	200	426
1	Lissabon	04/11/2018	04/13/2018	1849	3698	200	740
1	Toulouse	04/11/2018	04/13/2018	997	1994	200	399
2	Sydney	04/11/2018	04/19/2018	16664	66656	135	8999
1	Denemarken	04/17/2018	04/20/2018	637	1274	270	344
2	Kopenhagen	04/18/2018	04/20/2018	637	2548	270	688
1	Zürich	04/19/2018	04/20/2018	615	1230	270	332
1	San Francisco	04/15/2018	04/20/2018	8772	17544	135	2368
1	Malmö	05/02/2018	05/04/2018	656	1312	270	354
1	Newport	05/06/2018	05/21/2018	5626	11252	135	1519
1	Geneve	05/15/2018	05/17/2018	687	1374	270	371
4	India	05/20/2018	05/25/2018	6372	50976	135	6882
1	Houston	05/27/2018	05/29/2018	8067	16134	135	2178
2	Londen	05/29/2018	05/29/2018	342	1368	270	369
4	Luxemburg	05/30/2018	06/01/2018	316	2528	270	683
1	Litouwen	06/01/2018	06/08/2018	1383	2766	200	553
2	New York	06/03/2018	06/06/2018	5782	23128	135	3122
3	Cardiff	06/03/2018	06/07/2018	547	3282	270	886
2	Chicago	06/05/2018	06/09/2018	6605	26420	135	3567
2	San Sebastiaan	06/06/2018	06/09/2018	1115	4460	200	892
1	Geneve	06/07/2018	06/08/2018	687	1374	270	371
1	Milaan	06/07/2018	06/08/2018	829	1658	200	332

4	Cardiff	06/08/2018	06/11/2018	547	4376	270	1182
2	Wenen	06/12/2018	06/14/2018	946	3784	200	757
1	Gothenburg	06/12/2018	06/21/2018	759	1518	200	304
1	Hamburg	06/18/2018	06/20/2018	382	764	270	206
1	Sofia	06/26/2018	06/28/2018	1753	3506	200	701
2	Londen	06/28/2018	06/29/2018	342	1368	270	369
3	Bristol	07/02/2018	07/07/2018	511	3066	270	828
1	Aarhus	08/09/2018	08/11/2018	559	1118	270	302
1	Libanon	08/20/2018	08/26/2018	3217	6434	135	869
2	Helsinki	08/27/2018	08/30/2018	1517	6068	200	1214
2	Bristol	09/10/2018	09/11/2018	511	2044	270	552
1	Macedonië	09/10/2018	09/14/2018	1701	3402	200	680
2	Edinburgh	09/10/2018	09/14/2018	640	2560	270	691
4	Lissabon	09/11/2018	09/13/2018	1849	14792	200	2958
1	Wenen	09/13/2018	09/14/2018	946	1892	200	378
1	Mannheim	09/14/2018	09/15/2018	410	820	270	221
2	Lissabon	09/18/2018	09/20/2018	1849	7396	200	1479
1	Athene	09/26/2018	09/28/2018	2171	4342	200	868
2	Kopenhagen	09/27/2018	09/29/2018	637	2548	270	688
1	Londen	10/01/2018	10/02/2018	342	684	270	185
1	Athene	10/03/2018	10/06/2018	2171	4342	200	868
3	Zürich	10/05/2018	10/06/2018	615	3690	270	996
2	Londen	10/07/2018	10/11/2018	342	1368	270	369
1	Rome	10/07/2018	10/12/2018	1299	2598	200	520
4	München	10/07/2018	10/12/2018	674	5392	270	1456
1	Manchester	10/11/2018	10/12/2018	492	984	270	266
3	Bristol	10/18/2018	10/24/2018	511	3066	270	828

1	Bristol	10/21/2018	10/23/2018	511	1022	270	276
1	Londen	10/22/2018	10/23/2018	342	684	270	185
1	S. de Compostela	10/24/2018	10/25/2018	1439	2878	200	576
1	Hamburg	10/25/2018	10/28/2018	382	764	270	206
1	Geneve	10/29/2018	10/30/2018	687	1374	270	371
3	Lissabon	11/04/2018	11/08/2018	1849	11094	200	2219
7	Londen	11/05/2018	11/05/2018	342	4788	270	1293
1	Zuid-Afrika	11/06/2018	11/09/2018	9685	19370	135	2615
2	Londen	11/07/2018	11/11/2018	342	1368	270	369
7	Barcelona	11/11/2018	11/15/2018	1229	17206	200	3441
2	Parijs	11/11/2018	11/15/2018	418	1672	270	451
1	Kuala Lumpur	11/12/2018	11/17/2018	10249	20498	135	2767
1	Wenen	11/16/2018	11/18/2018	946	1892	200	378
1	Alicante	11/18/2018	11/22/2018	1603	3206	200	641
1	Londen	11/20/2018	11/21/2018	342	684	270	185
1	Gyor	11/20/2018	11/22/2018	1057	2114	200	423
1	Kameroen	11/24/2018	11/30/2018	5425	10850	135	1465
1	Malmö	11/27/2018	11/29/2018	656	1312	270	354
2	Warschau	11/28/2018	12/01/2018	1109	4436	200	887
1	Sevilla, Spanje	11/29/2018	12/02/2018	1856	3712	200	742
2	Montego	11/30/2018	12/07/2018	7896	31584	135	4264
2	New York	12/10/2018	12/13/2018	5782	23128	135	3122
Totaal				786668	126959		

